

Overzicht Actualiteiten Gemeentefinancien

Andries Kok | VNG

Thema 1

Herijking

Thema 2

Financien structureel op orde

Thema 3

Accresontwikkelingen: terugblik & vooruitblik

Thema 4

Financiële verhouding beter vormgeven

Thema 5

Compensatie corona-schade

Thema 6

Lopende art.2-discussies

Thema 7

Inzet richting kabinetsformatie

Consultatiefase:

Hoe ziet het vervolgproces er nu uit?

Brief BZK aan TK deze week

- Consultatie in 2 stappen (eerst ROB, dan VNG/gemeenten)
- Informatiebijeenkomsten vanaf januari (ambtelijk)
- Consultatie VNG vanaf half februari
- Alles op tafel bij de kabinetsformatie (verdeelvoorstel + adviezen)
- Nieuwe kabinet zal knoop doorhakken

Beoordeling door VNG-bestuur

- Voldoet de herijking aan de vooraf gestelde criteria?
- Is de 'koek' daadwerkelijk groter geworden?
- Is er sprake van een acceptabel ingroei-traject?
- Is er een goede regeling voor 'uitschieters'?

Verklaringsmodel sociaal domein

- Verbetering ten opzichte van de oude modellen
 - Logische clusterindeling
 - Minder maatstaven
 - Logische maatstaven
 - Goede aansluiting bij kosten
- Op basis van beoordelingskader:
 - betrokken VNG commissies adviseren positief over nieuwe verklaringsmodel

Verklaringsmodel klassiek

- Verbetering ten opzichte van de oude modellen
 - Duidelijke clusterindeling
 - Minder maatstaven, eenvoudiger maatstaven
 - Goede aansluiting bij gemeentelijke kosten
 - Goed rekening gehouden met inkomensongelijkheid tussen gemeenten
- Op basis van beoordelingskader
 - Commissie financiën VNG concludeert dat verklaringsmodel klassiek een verbetering is ten opzichte van oude model

Beide verklaringsmodellen kunnen dienen als basis voor de nieuwe verdeling

Verdeelmodel bestaat uit meer:

Verklaringsmodel kosten sociaal domein

Verklaringsmodel kosten klassiek

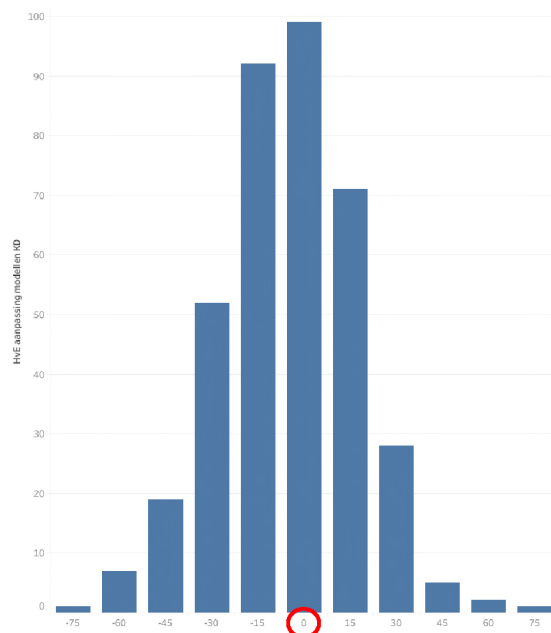
Inkomstenverevening (-/-)

Invoeringstraject en oplossing outliers

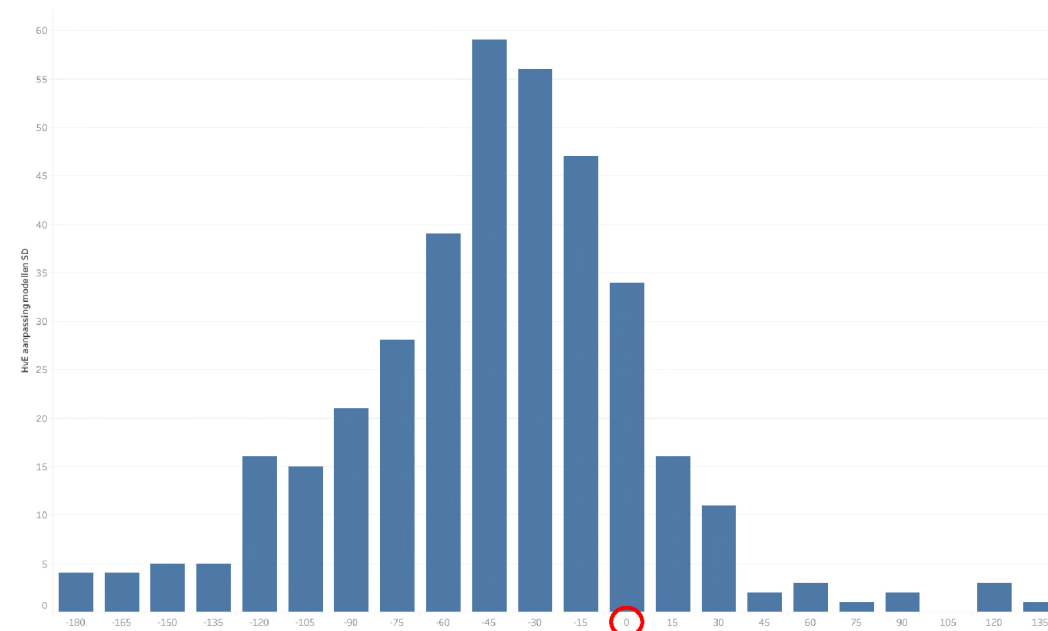
Herverdeeleffecten modellen klassiek / sociaal

NB: nog geen rekening gehouden met inkomsten, vaste bedragen; alleen aanpassing modellen

AANPASSING MODELLEN KLASSIEK

AANPASSING MODELLEN SOCIAAL

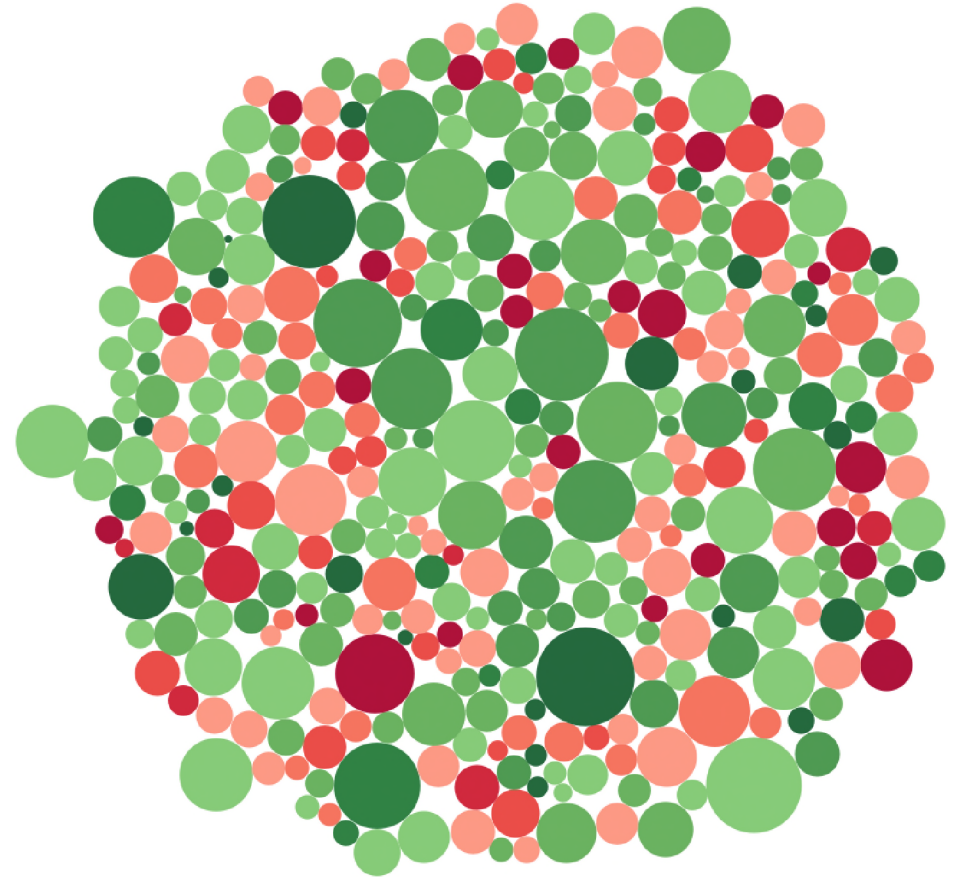

Bestuurlijke keuzes verdeelvoorstel

- Verdeelsystematiek:
 - Inkomstenverevening
 - Vaste bedragen G4 / Wadden
 - Uitschieters
- Flankerende maatregelen:
 - Specifieke afspraken ingroeipad (sociaal domein)
 - Lengte ingroeipad + afspraak maximum per inwoner per jaar

Globaal beeld totale herverdeeleffecten

- Herverdeeleffecten
 - Integraal beeld meer in balans
 - Geen significant effect klein -> groot / Oost -> West
- Onder voorbehoud keuzes:
 - Vaste bedragen G4/Wadden (niet in figuur)
 - In figuur afbouw vast bedrag G4 / Wadden
 - Inkomstenverevening
 - 90% tegen gemiddeld tarief
 - Ingroeiafspraken (m.n. Sociaal Domein)

(Omvang naar rato gemeentegrootte, kleur is teken (+/-) herverdeeleffect)

Thema 1

Herijking

Thema 2

Financien structureel op orde

Thema 3

Accresontwikkelingen: terugblik & vooruitblik

Thema 4

Financiële verhouding beter vormgeven

Thema 5

Compensatie corona-schade

Thema 6

Lopende art.2-discussies

Thema 7

Inzet richting kabinetsformatie

Feitelijke situatie gemeentelijke financiën 1/3

Schrone jaren doen nog steeds pijn

Opschalingskorting gaat nog jaren pijn doen, met name aan het eind loopt korting hoog op

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Struc
Opschalingskorting	-60	-120	-180	-240	-300	-370	-460	-570	-690	-820	-960	-960

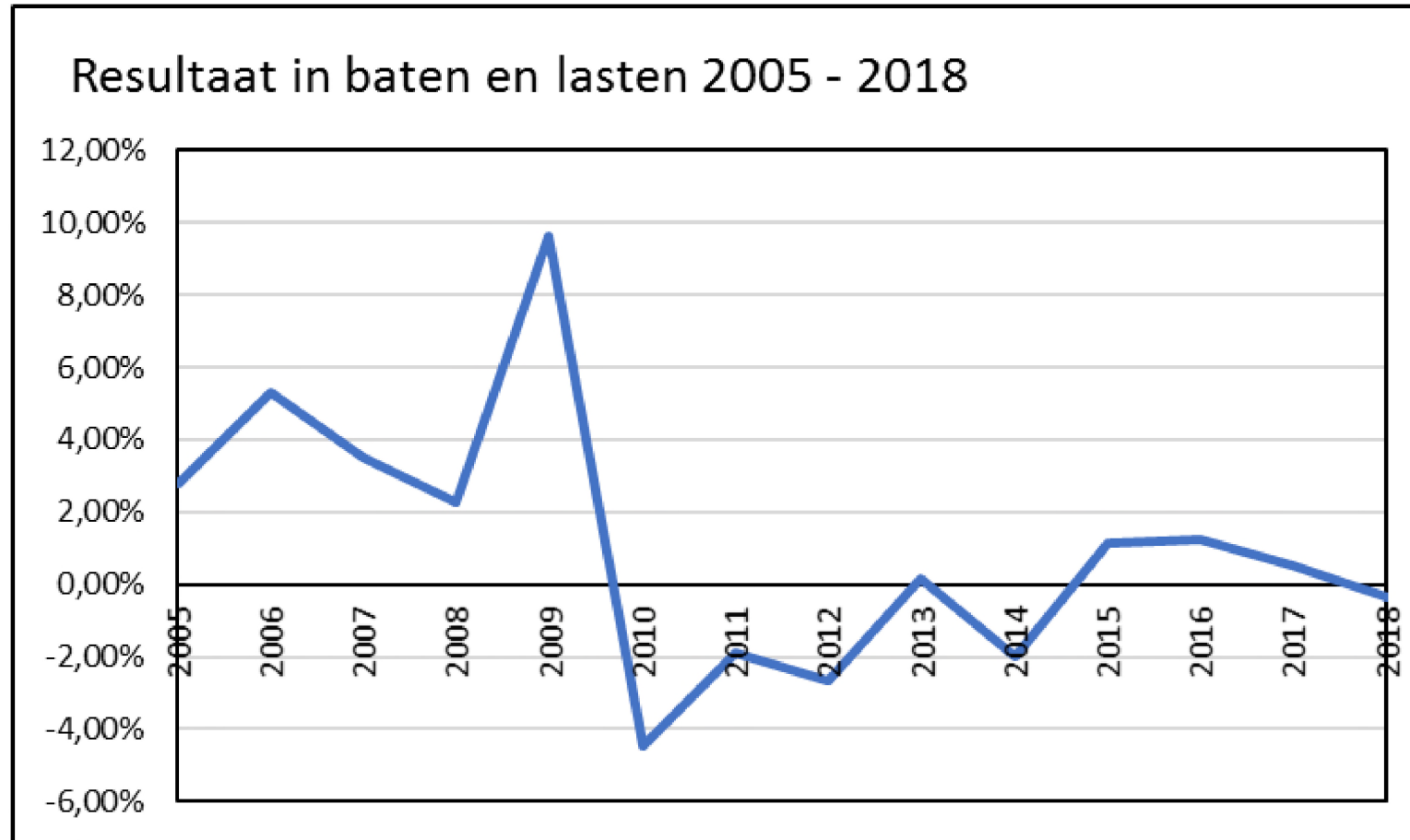
Koude kortingen (zonder taakwijziging)

	Structureel
Opschalingskorting	-960
Re-integratie (sinds 2009)	-900
Huishoudelijke Hulp	-650
Onderwijshuisvesting	-256
Raadsleden	-18
Korting op BCF	-500
Sub-totaal	-3.284

Ombuiging bij decentralisatie sociaal domein

	Structureel
3D's Wmo	-654
3D's Jeugd	-450
3D's Participatie/WSW	-290
Sub-totaal	-1.394

Totale bezuiniging 4,68 mld

Exploitatie tekort bij veel gemeenten:

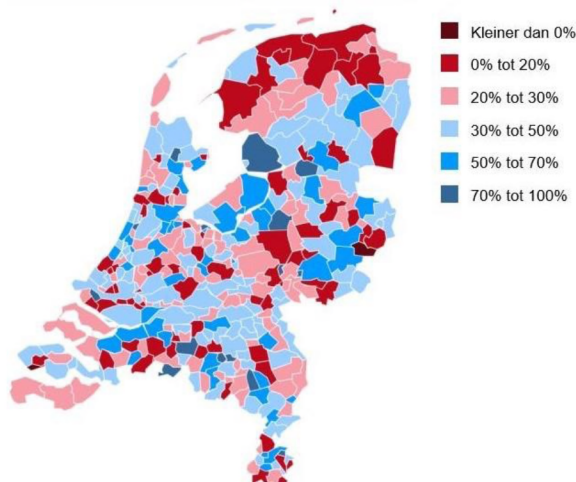
2016 : 139 gemeenten

2017 : 185 gemeenten **(42)**

2018 : 204 gemeenten **(56)**

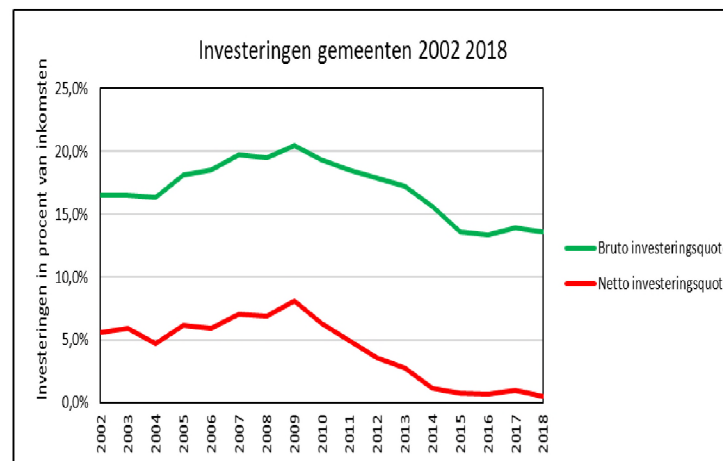
2019 : 227 gemeenten **(89)**

- Interen op reserves

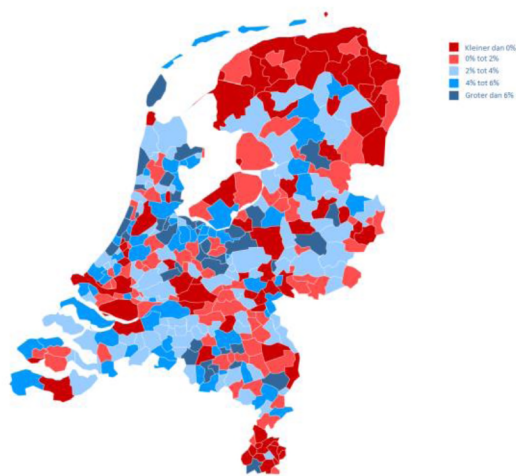

Kaart 1.3 Solvabiliteitsratio gemeente opendata IV-3 jaarrekening 2019

- Verdringing van investeringen

- Lokale lasten omhoog

- Uitgaven SD verdringen rest (?)

Tabel 1.D. Veranderingen van gemeentelijke uitgaven (incl. algemene ondersteuning) sinds 2015
(bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2015 t/m 2018 en eigen bewerking)

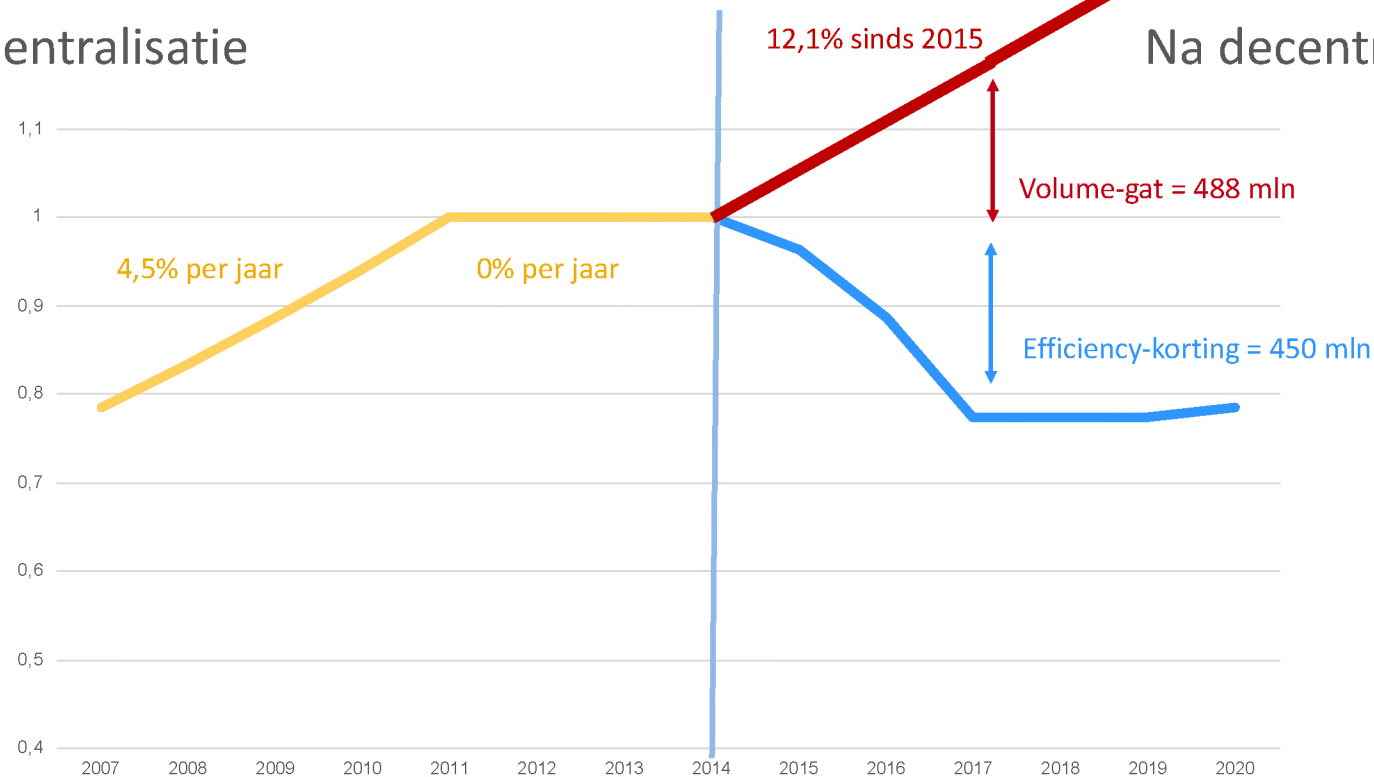
Uitgaven (incl. algemene ondersteuning)	Rekening 2016 t.o.v. 2015	Rekening 2017 t.o.v. 2016	Rekening 2018 t.o.v. 2017
cluster Jeugd	6,7%	17,5%	12,1%
Sociaal domein excl. Jeugd	2,5%	7,9%	2,0%
<i>totaal Sociaal domein</i>	<i>3,3%</i>	<i>9,9%</i>	<i>4,2%</i>
<i>totaal andere clusters</i>	<i>1,3%</i>	<i>-9,0%</i>	<i>4,4%</i>
<i>totaal alle uitgaven</i>	<i>2,4%</i>	<i>1,6%</i>	<i>4,3%</i>

+9,9% vs. -9,0% in 2017

Feitelijke situatie gemeentelijke financiën 3/3

Gemeenten lopen financieel leeg op sociaal domein

Vóór decentralisatie

Na decentralisatie

Tekort

Inmiddels ca. 1,5 mld

Geen boeggolf

Groei ook in 2018 en 2019 doorgezet

En vergeet niet

Sinds 2019 ook aanzuigende werking door Wmo-abotarief

Wat willen we bereiken? (2)

Inzet VNG

Financiële problemen zijn structureel,
En vragen dus om structurele oplossing

Opstelling Rijk tot dusver

Wel zorgen over financiële positie gemeenten, maar
twijfel over structurele karakter. Daarom steeds
incidentele oplossingen in combinatie met nader
onderzoek

Wat willen we bereiken? (1)

Inzet VNG

Tekorten Jeugd
Structureel oplossen

Wmo abo-tarief
Volledige compensatie

Opschalingskorting
Schrappen

Stabiele accressen
Brede koppeling

Stappen tot dusver

Incidenteel 1 mld extra voor 2019-2021

Verlenging: ook in 2022 300 mln

Toezegging onderzoek tbv struct. oplossing met semi-bindende arbitrage

Afspraak over monitoren volume-ontwikkeling

Uitkomst monitor laat trendbreuk zien

Verschil van inzicht met VWS over noodzaak tot aanvullende compensatie

Bevriezen opschalingskorting in 2020 en 2021 (70 mln + 160 mln)

Onderzoek naar impact financiële positie op voorzieningenniveau

Cpb maximeert generieke korting tot 400 mln bij doorrekenen verk.progr.

Bevriezen accressen 2020 en 2021 tbv stabiliteit

Aparte compensatie voor coronakosten buiten accres om (ca. 1,5 mld inmiddels)

Thema 1

Herijking

Thema 2

Financien structureel op orde

Thema 3

Accresontwikkelingen: terugblik & vooruitblik

Thema 4

Financiële verhouding beter vormgeven

Thema 5

Compensatie corona-schade

Thema 6

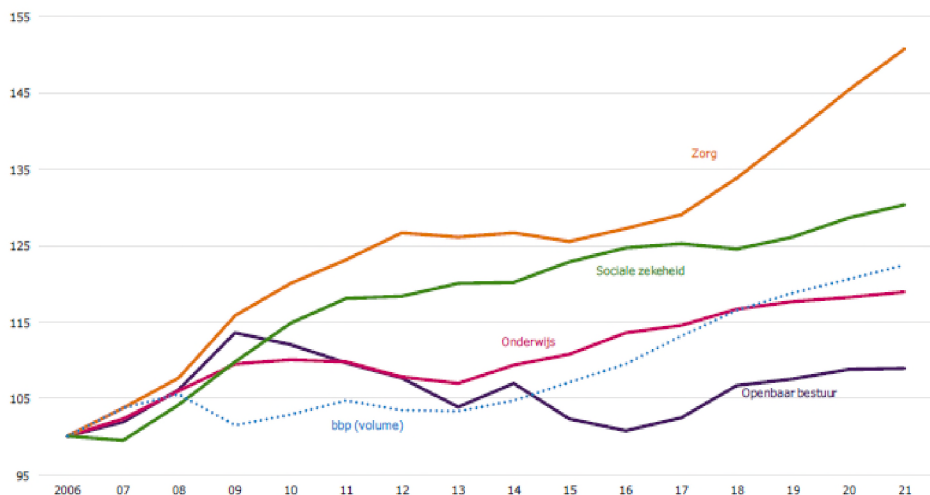
Lopende art.2-discussies

Thema 7

Inzet richting kabinetsformatie

- Waarom ook alweer gekozen voor brede koppeling?
- 2 belangrijke redenen

Figuur 2 Ontwikkeling uitgaven (index, 2006=100)

Nieuwe trap: techniek brede koppeling

Totale rijksuitgaven onder kader

- Uitgaven RBG

- Uitgaven Sociale Zekerheid

- Uitgaven Zorg

Correctieposten*

Accres relevante rijksuitgaven

	2018	2019	2020	2021	2022
253	278	295	307	318	331
107	127	140	144	147	151
77	79	82	86	89	92
69	73	73	78	82	87
-30	-40	-42	-43	-45	-46
223	238	253	264	273	285

	2018	2019	2020	2021	2022	
Groei zorguitgaven rijk	6,0%	8,0%	6,4%	5,8%	6,6%	gemiddeld 6,6%
Groei zorguitgaven gemeenten (wmo/jeugd)						gemiddeld 4,9%

Veel onrust rond accressen

Onderuitputting bij begin kabinetsperiode (2018 + 2019)

Grote inflatieschommelingen

Gesprekken over “stabiliseren” uiteindelijk niks opgeleverd (behoedzaamheidsreserve)

Bij uitbraak corona, alsnog gekozen voor bevriezen

Goede afspraak over instappen in 2022!

Inzet VNG naar 2022-2025: behoud brede koppeling

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
September 2019	1068	1244	903	855	995	1005
Mei 2020	1084	1240	1030	1036	801	806
Kaseffect		28	139	321	127	-72

Thema 1

Herijking

Thema 2

Financien structureel op orde

Thema 3

Accresontwikkelingen: terugblik & vooruitblik

Thema 4

Financiële verhouding beter vormgeven

Thema 5

Compensatie corona-schade

Thema 6

Lopende art.2-discussies

Thema 7

Inzet richting kabinetsformatie

Diagnose

- Vaak kortste eind in art.2 discussies
- Positie minister BZK niet sterk
- Positie minister FIN doorslaggevend, maar ongrijpbaar
- Grote afhankelijkheid van rijksmiddelen (zie plaatjes hierna)

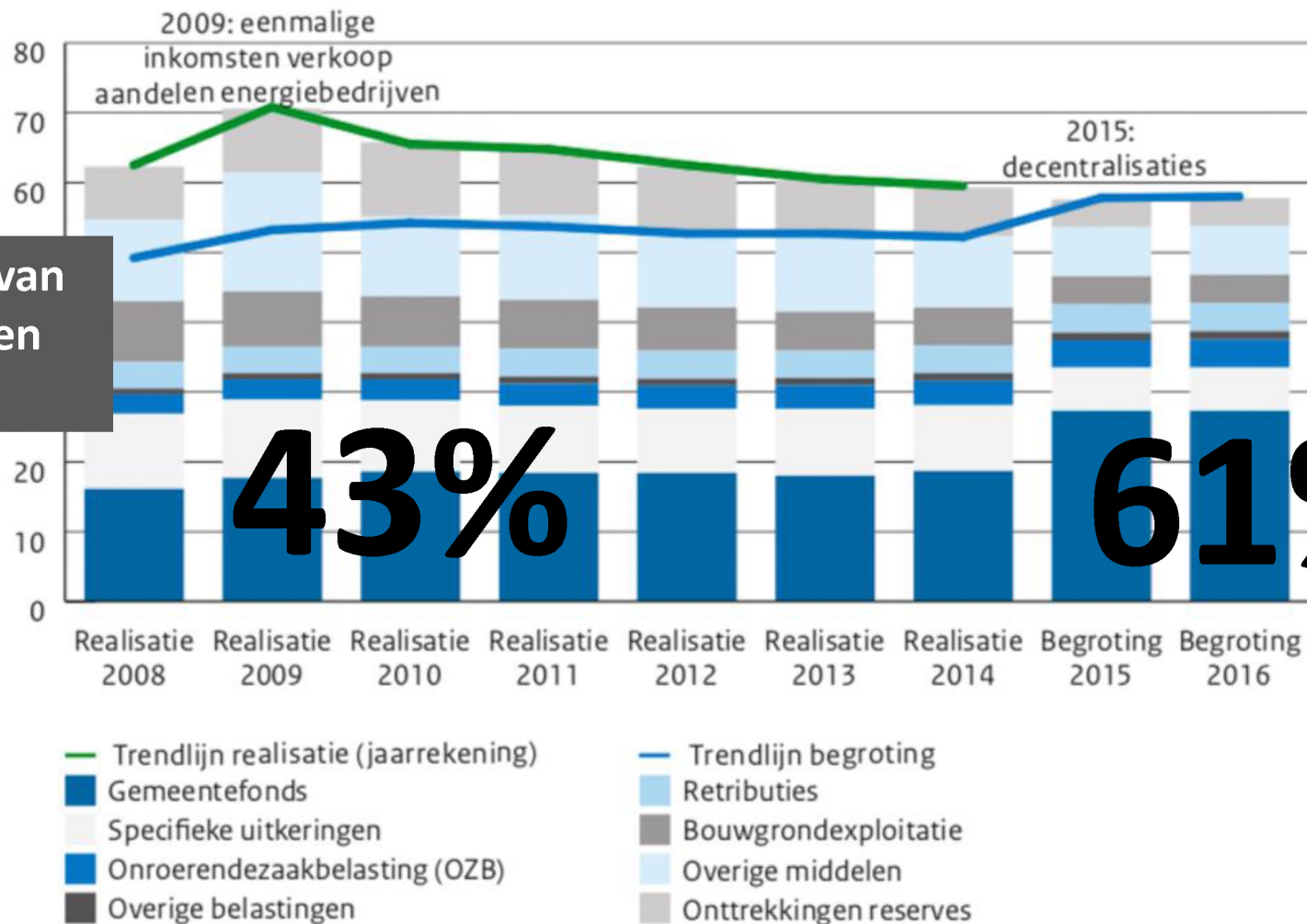
Adviezen

- Studiegroep IFV (Ter Haar)
- ROB komt met advies

Verankeren in Wet Decentrale Overheden

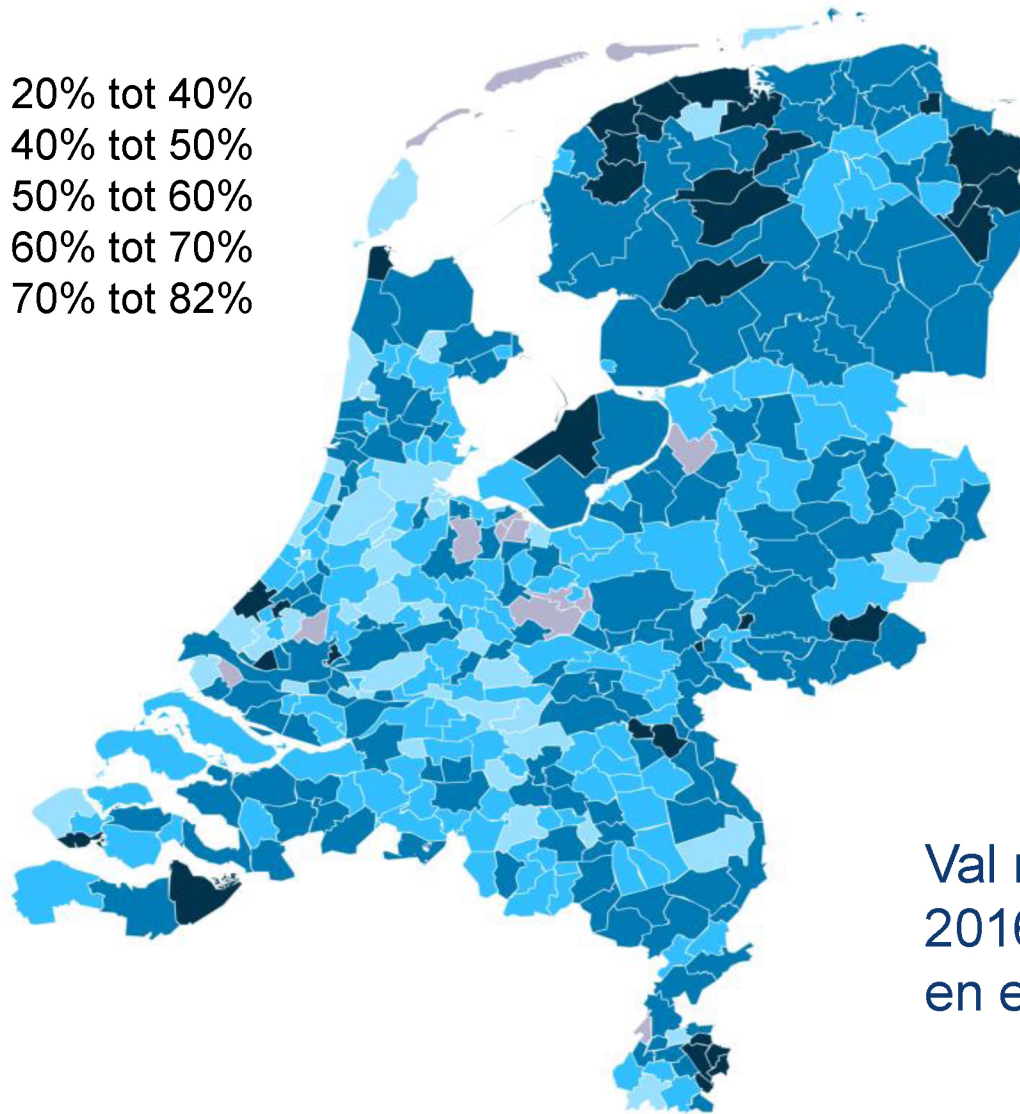
- Aanscherpen art. 2
- Onafhankelijke partij die financiële effecten in beeld brengt
- Mechanisme voor conflictbeslechting
- Versterken positieve Minister BZK (beleidsplan decentralisaties)

Financiële afhankelijkheid van
rijksmiddelen is toegenomen
door decentralisaties

Afhankelijkheid is toegenomen (2)

- 20% tot 40%
- 40% tot 50%
- 50% tot 60%
- 60% tot 70%
- 70% tot 82%

Financiële afhankelijkheid van het Rijk.

Afhankelijkheid van overdrachten verschilt enorm

Val reële inkomsten uit overdrachten in 2016 ten opzichte van 2009 bedroeg 13% en exclusief spec. uitk. bijstand zelfs 20%

Thema 1

Herijking

Thema 2

Financien structureel op orde

Thema 3

Accresontwikkelingen: terugblik & vooruitblik

Thema 4

Financiële verhouding beter vormgeven

Thema 5

Compensatie corona-schade

Thema 6

Lopende art.2-discussies

Thema 7

Inzet richting kabinetsformatie

Compensatie Corona kosten gemeenten

Afspraken tijdens Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen mei en april:

- Reële compensatie van extra coronakosten (en inkomstenderving)
- Gemeenten mogen er niet slechter voor komen staan (want is al slecht)
- 'Besluitvorming' in vervolg BOFV'en (vooraf werkgroep en klankbordgroep)
- VNG laat zelf onderzoeken doen naar extra corona kosten (AEF)
- Sommige compensatie-afspraken 'ademen mee' met de coronacrisis
 - meerkosten GGD'en en veiligheidsregio's, inkomstenderving, Tozo en OV
- Inmiddels voor ongeveer € 1,5 miljard aan compensatie uitgekeerd.
- Volgende BOFv: 14 December 2020
- Gesprekken lopen door voor 2021.

**€5,5
miljard**

TOZO 1, 2 & 3, inclusief
uitvoerings-
kosten

**€50
miljoen**

Toezicht, handhaving
en verkeersmaatregelen

**€140
miljoen**

Compensatie
Sociaal werk
Bedrijven

**€30
miljoen**

Organisatie
Verkiezingen
(Corona Proof)

**€182
miljoen**

Ophoging budget
bijstandsuitkeringen
2020

**€31,3
miljoen**

Compensatie nood-
opvang kinderen
& wegvallen eigen
bijdrage ouders

**€245
miljoen +**

Voorschot inkomstenderving
gemeenten:
- Toeristenbelasting
- Parkeerbelasting
- Precariobelasting
& markt- en
evenementleges

**€192
miljoen**

Financiering Sociaal Domein
(Meerkosten, uitstelzorg)
& inkomstenderving
eigen bijdrage Wmo
+ quarantaine ondersteuning

**€342,8
miljoen**

Lokale culturele
voorzieningen, buurt-
& dorps huizen en
vrijwilligers-
organisaties jeugd
2020/2021

**Financiële Compensatie
Corona-maatregelen**

Niet via gemeenten, wel relevant

Meerkosten GGD'en
& Veiligheidsregio's

€365 miljoen

Lokale media

€35 miljoen

Decentraal OV

€1,5 miljard

Steun- en herstellepakket
Let op! Bedragen gaan niet
1 op 1 naar gemeenten!

Aanpak
problematische
schulden en
armoede

€150 miljoen

Omscholing en
ontwikkeling

€230 miljoen

Aanpak
Jeugdwerkloosheid

€350 miljoen

Begeleiding van
werkloosheid
naar werk

€650 miljoen

→ Voor extra kosten afvalinzameling zijn
nog geen afspraken gemaakt

→ Voor inkomstenderving en sport lopen nog
onderzoeken of vindt nacalculatie plaats

- Sport
 - Cultuur
 - Dorpshuizen & buurthuizen
 - Afvalinzameling
 - Verkiezingen
 - Meerkosten social domein: opvang dak- en thuislozen
 - Toezicht & handhaving
 - Rechtmatigheidskwesties: TOZO, NOW, staatssteun
 - Inkomstenderving
-
- Afspraken lopen door in 2021, flink deel al geregeld (ademt mee)

Thema 1

Herijking

Thema 2

Financien structureel op orde

Thema 3

Accresontwikkelingen: terugblik & vooruitblik

Thema 4

Financiële verhouding beter vormgeven

Thema 5

Compensatie corona-schade

Thema 6

Lopende art.2-discussies

Thema 7

Inzet richting kabinetsformatie

Enkele lopende art.2 discussies

Taakdiscussies

- Klimaatakkoord
- Omgevingswet

Noodzakelijke inhaalslag

- Onderwijshuisvesting

Recente trauma's

- Raadsledenvergoeding kleinere gemeenten
- Inburgering
- Berging vliegtuigwrakken

Thema 1

Herijking

Thema 2

Financien structureel op orde

Thema 3

Accresontwikkelingen: terugblik & vooruitblik

Thema 4

Financiële verhouding beter vormgeven

Thema 5

Compensatie corona-schade

Thema 6

Lopende art.2-discussies

Thema 7

Inzet richting kabinetsformatie

1. Structurele Financiën

2. Wet Decentraal Bestuur

3. Aanbod Kabinet

Wonen

Klimaat

Regionale
Economie

Digitalisering

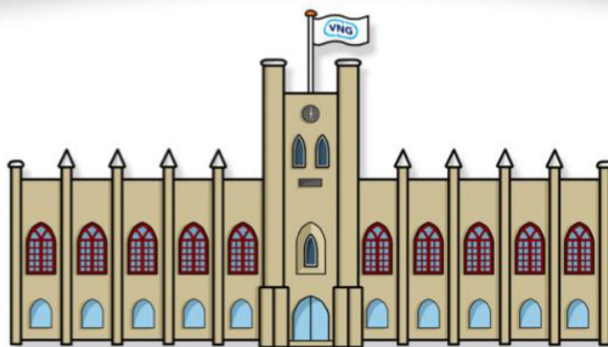
4. Focus op Uitvoering

Inzet
Kabinet

- 17 maart
- BALV
- ALV

Opletpunten

- a. Veelheid aan (aanvullende) financiële wensen
- b. Complex Umfeld: land in crisis
- c. Nu nog snel erbij zijn?
- d. Beducht zijn op vestzak/broekzak
- e. Opletten in strijd om de feiten